

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในระยะหลายปีที่ผ่านมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยมีความสำคัญมากขึ้น ด้วยเป็นกลไกหลักกลไกหนึ่ง ที่ช่วยกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่ทั่วโลกมีความผันผวนของภาวะเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเดินทางเข้าประเทศไทย มีอัตราเพิ่มขึ้นในลักษณะก้าวกระโดด โดยในปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงถึง 29.88 ล้านคน ก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศประมาณ 1.45 ล้านล้านบาท ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา มีอัตราขยายตัวเฉลี่ยปีละ 8.94%

เป้าหมายด้านการท่องเที่ยวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) “ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 3 ล้านล้านบาท และอันดับความสามารถในการแข่งขัน ด้านการท่องเที่ยว (The Travel & Tourism Competitiveness Index : TTCI) ไม่ต่ำกว่าอันดับที่ 30” โดยยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ภายใต้แผนฯ 12 มีทั้งสิ้น 10 ยุทธศาสตร์ ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคและเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ พัฒนาให้หลุดพ้นจากความยากจน สู้เป้าหมายการพึ่งตนเอง มีการยกระดับการท่องเที่ยว เชิงประเพณีวัฒนธรรม อารยธรรมขอมยุคประวัติศาสตร์ ธรรมชาติและ กีฬาสู่นานาชาติ อาทิเช่น ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรมในทุกพื้นที่ ท่องเที่ยว วัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงและสุขภาพในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ท่องเที่ยวยุคก่อนประวัติศาสตร์ในจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น กาฬสินธุ์ โดยเพิ่มนวัตกรรมบริการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ตอบสนองกลุ่มเป้าหมาย พัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถท่องเที่ยวได้ทั้งปี รวมทั้งพัฒนาเส้นทาง การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงในลักษณะเครือข่าย เพื่อกระจายนักท่องเที่ยวจากเมืองหลักไปสู่เมืองรอง ชุมชน และท้องถิ่น

แผนการตลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2560 จัดทำขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 และแผนวิสาหกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560-2564 ผนวกกับการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก เพื่อให้ได้แผนที่เกิดประโยชน์ ต่อประเทศชาติและ

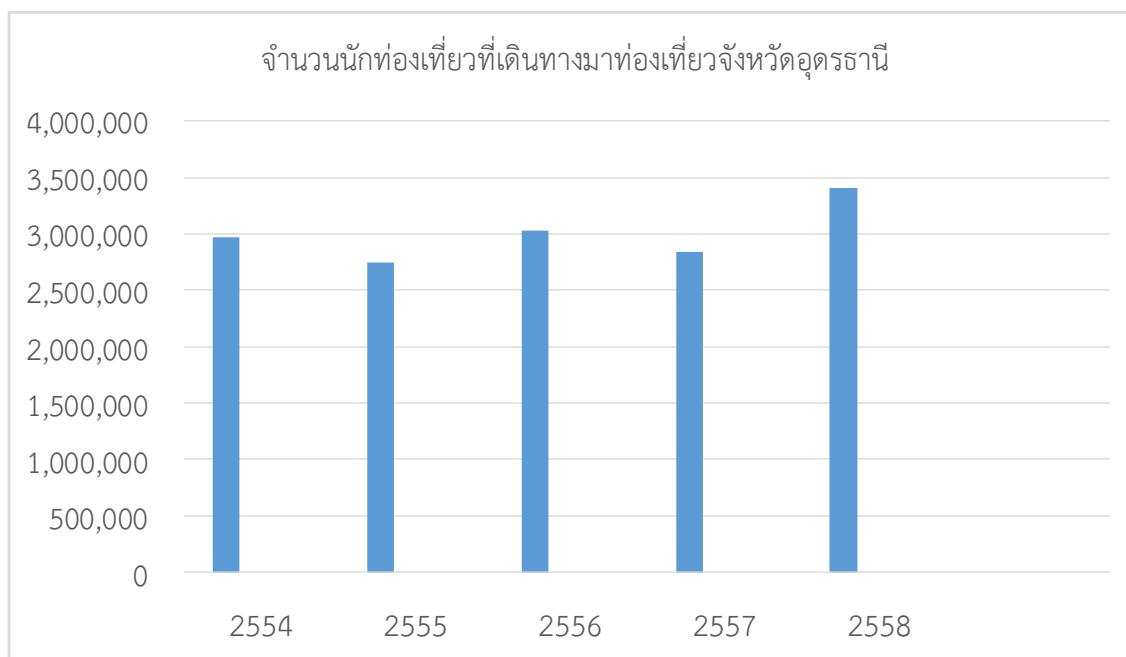
มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยหัวใจของแผนการตลาดในปี พ.ศ. 2560 คือ มุ่งสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม (Preferred Destination) อย่างยั่งยืน ด้วยการเพิ่มรายได้ทางการท่องเที่ยวควบคู่กับการสร้างความยั่งยืนทางการท่องเที่ยว โดยเน้นสร้างความเข้มแข็งภายในประเทศ แล้วจึงเชื่อมต่อเศรษฐกิจไทยเข้ากับเศรษฐกิจโลกอย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิถีไทย ผ่านการส่งมอบประสบการณ์เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Local Experience) ที่สามารถเพิ่มคุณค่าและสร้างมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวไทย อันจะเป็นฟันเฟืองสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก และกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น เพื่อให้คนในท้องถิ่นเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีทิศทางการส่งเสริมตลาด ในประเทศปี พ.ศ. 2560 คือ สร้างความเข้มแข็งจากภายใน (Strength From Within) ให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ ทำให้คนไทยมองเห็นคุณค่าความเป็นไทย จนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในประเทศ สร้างความรู้สึกการเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) ที่จะร่วมกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม คงเอกลักษณ์ความเป็นไทย และเป็นเจ้าบ้านที่ดี ซึ่งจะเป็นจุดต่างที่เข้มแข็งของการท่องเที่ยวไทย โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเปิดมุมมองใหม่ทางการท่องเที่ยวจากการสัมผัส และมีส่วนร่วมับประสบการณ์เอกลักษณ์เฉพาะแต่ละท้องถิ่นของไทย

การท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่กำลังมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในหลายประเทศทั่วโลกได้ให้ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง และประเทศไทยได้กำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับการรองรับความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยว อีกทั้งการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานย่อมตามมาด้วย ซึ่งก่อให้เกิดความเจริญด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และวัตถุ ที่มีผลกระทบต่อชุมชน ทั้งวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมสภาพไปทุกวัน หากไม่มีการป้องกันหรือแก้ไขผลกระทบดังกล่าวอาจส่งผลให้ความเสียหายทั้งการท่องเที่ยวและชุมชน

ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้เดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเปรียบเสมือนแหล่งผลิตสินค้าและบริการ ตามปกติสินค้าและบริการ มักจะถูกส่งไปยังผู้บริโภค โดยผู้บริโภคไม่มีโอกาสได้พบเห็น หรือรู้จักกับผู้ผลิตสินค้าและบริการได้เลย แต่สำหรับการท่องเที่ยวนี้ไม่ได้ถูกส่งไปยังผู้บริโภค เพราะส่งไปไม่ได้ เช่น ภูเขา ชายหาด โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นต้น แต่ตรงกันข้ามผู้บริโภค จะต้องเดินทางเข้าไปยังแหล่งผลิตสินค้า หรือแหล่งท่องเที่ยวนั่นเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำให้ผู้บริโภค คือ “นักท่องเที่ยว” กับผู้ผลิต คือ “เจ้าถิ่น” ต้องเผชิญหน้ากัน (Face to Face Contact) มีการพูดคุยสนทนา และรู้จักกัน เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ถือเป็นส่วนหนึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวได้นำเงินมาใช้จ่าย นำขนบธรรมเนียม ประเพณี การแต่งกาย และการแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งย่อมมีผลกระทบอย่าง

แน่นอน ผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ผลกระทบ อาจเป็นไปได้ในรูปของการได้รับผลประโยชน์ และเสียผลประโยชน์ กล่าวคือ ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก อาจจะทำให้ประชาชนในละแวกนั้น มีงานทำ มีรายได้ แต่ในขณะเดียวกัน ก็มีปัญหาต่างๆ ปรากฏให้เห็น เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี ปัญหาศีลปวัณธรรม และสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย (จุมพล สวัสดิยากร. ม.ป.ป. : 3)

จากสถิติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะเห็นได้ว่ามีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้ให้ความสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มมากขึ้น ดังแผนภูมิรูปภาพสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวด้านล่าง (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559)

ภาพที่ 1.1 แผนภูมิรูปภาพสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว
ข้อมูลจาก ศูนย์วิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

จังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดในกลุ่มอีสานตอนบน ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง มีเทือกเขาเป็นส่วนประกอบที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางธรรมชาติ พื้นที่ส่วนมากเป็นที่ราบ มีแนวเทือกเขาภูพานวางตัวเป็นแนวยาวในแนวทิศเหนือใต้ของจังหวัด และถือเป็นเส้นกั้นเขตแดนธรรมชาติกับจังหวัดข้างเคียง มีลำห้วยมากแฉ่งไหลผ่านเขตเทศบาลอุดรธานี และอยู่ห่างจากแนวพรมแดนธรรมชาติระหว่างประเทศ ได้แก่ แม่น้ำโขง เป็นแนวพรมแดน ผังซ้ายแม่น้ำ

โขงเป็นที่ตั้งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ห่างจากจังหวัดอุดรธานีประมาณ 50 กิโลเมตร ผ่านจังหวัดหนองคาย ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากมาย อีกทั้งยังมีอารยธรรมที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของโลก โดยเฉพาะอารยธรรมบ้านเชียง ที่ทำให้รับรู้ถึงการดำรงชีวิตในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ย้อนหลังไปกว่า 5,000 ปี ร่องรอยของมนุษย์ในประเทศไทยสมัยดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ที่มีพัฒนาการแล้วในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านความรู้ความสามารถหรือภูมิปัญญา อันเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยให้ผู้คนเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตและสร้างสังคม วัฒนธรรมของมนุษย์ได้สืบเนื่องต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน วัฒนธรรมบ้านเชียงได้ครอบคลุมถึงแหล่งโบราณคดี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออีกกว่าร้อยแห่ง ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ที่มีมนุษย์อยู่อาศัยหนาแน่น มาตั้งแต่หลายพันปีแล้ว ด้วยเหตุนี้เององค์การยูเนสโกของสหประชาชาติจึงได้ยอมรับขึ้นบัญชี แหล่งวัฒนธรรมบ้านเชียงไว้เป็นแห่งหนึ่งในบรรดามรดกโลก จังหวัดอุดรธานี ยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมะ เช่น วัดป่าบ้านตาด พระพุทธรูปบาทบัวบก วัดป่าภูก้อน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีประเพณี และวัฒนธรรมอีสาน รวมทั้งงานหัตถกรรมสินค้าพื้นเมือง เช่น ผ้าห่มขิด ผ้าไหม ผ้าฝ้ายมัดหมี่ เครื่องปั้นดินเผาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ จึงถือได้ว่าจังหวัดอุดรธานี มีความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

การล่องแพอ่างเก็บน้ำพาน ถือเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดอุดรธานีที่กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยแพมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมสร้างจากไม้ไผ่ประกอบกันเป็นแพ หลังคามุงจาก สามารถนำอาหารและเครื่องดื่มจากร้านค้าบนฝั่งไปรับประทานบนแพได้ และล่องชมความสวยงามทางธรรมชาติของอ่างเก็บน้ำพานที่มีขนาดใหญ่ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อนเป็นอย่างยิ่ง แต่จากการเปิดชุมชนเพื่อรองรับการหลังไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยว ทำให้ความสงบที่เคยมีในชุมชนเริ่มจางหายไป การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาคาการดูแลอนุรักษ์อ่างน้ำพาน ซึ่งมีการปล่อยของเสียลงสู่แหล่งน้ำโดยตรง ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ปัจจุบันมีเพียงชาวบ้านและชุมชนเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบเท่านั้น ยังไม่มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามาส่งเสริมหรือสนับสนุนทางการท่องเที่ยว ซึ่งยังไม่มีการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมอาจส่งผลกระทบต่อชุมชน และเกิดปัญหาด้านการบริหารจัดการตามมา

ดังนั้น คณะผู้วิจัย จึงมีความสนใจในการศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวกิจกรรมล่องแพน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี โดยศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวล่องแพน้ำพานได้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมให้เกิดการสร้างรายได้แก่ชุมชน อีกทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และธรรมชาติได้อย่างลงตัวมีความยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวกิจกรรมล่องแพน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

1.2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการทำวิจัยครั้งนี้ มีประโยชน์ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1.3.1 ได้ทราบสถานการณ์การท่องเที่ยวกิจกรรมล่องแพน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัด อุดรธานี

1.3.2 ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งทางด้าน-เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

1.3.3 ประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ชุมชนท้องถิ่น ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.3.4 เป็นแนวทางของการศึกษาวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องของผู้ที่สนใจต่อไป

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

คณะผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1.4.1 **ขอบเขตด้านเนื้อหา** เป็นการศึกษา เรื่อง “ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชน กรณีศึกษากิจกรรมล่องแพน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี” ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

1.4.1.1 บริบทของชุมชนตำบลสร้างคอม อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

1.4.1.2 สถานการณ์การท่องเที่ยวกิจกรรมล่องแพน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

1.4.1.3 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

1.4.2 **ขอบเขตด้านประชากร** กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ

1.4.2.1 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่อาศัยในชุมชนสร้างคอม ตำบลสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน อาทิเช่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ผู้ประกอบการ ล่องแพ นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวอ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

1.4.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากร สำหรับการวิจัย ดังนั้นจึงได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ ผู้วิจัยเลือกจาก 2 วิธี คือ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยความบังเอิญ (Accidental Random Sampling) รายละเอียด ดังนี้

1.4.2.2.1 ชาวบ้านที่อาศัยในชุมชนตำบลสร้างคอม อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน อาทิเช่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการล่องแพ โดยการใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 30 คน โดยการใช้การเก็บข้อมูลแบบการสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการโดยการใช้การเก็บข้อมูลแบบการสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ

1.4.2.2.2 นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวอ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการคำนวณสูตรวิเคราะห์อำนาจการทดสอบสถิติที่ศึกษาของโคเฮน ได้ 156.66 คน โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 160 คน

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ คณะผู้วิจัยทำการศึกษาที่อ่างน้ำพาน ตำบลสร้างคอม อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

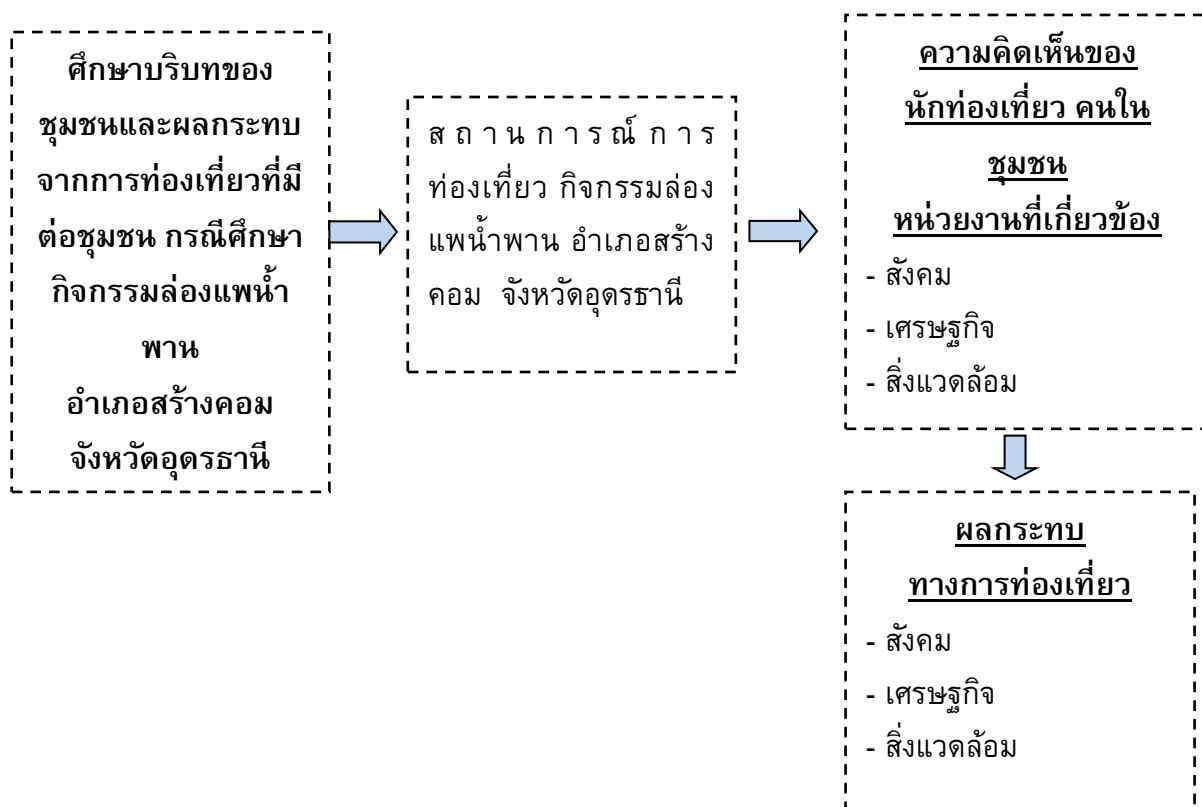
1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา คณะผู้วิจัยทำการศึกษาเก็บข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ ดังนี้

1.4.4.1 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ตั้งแต่เดือน ตุลาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2559

1.4.4.2 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ สอบถาม และสังเกตการณ์ ตั้งแต่เดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

1.5 กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด เรื่อง ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชน กรณีศึกษากิจกรรมล่องแพน้ำพวน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ดังนี้

ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.6 นิยามศัพท์

การวิจัย เรื่อง ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชน กรณีศึกษากิจกรรมล่องแพน้ำพวน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี คณะผู้วิจัยได้นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนี้

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของนักท่องเที่ยวจากที่อยู่อาศัยปกติ ไปยังอ่างน้ำพวน ตำบลสร้างคอม อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

นักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังอ่างน้ำพวน ตำบลสร้างคอม อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

ผลกระทบ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง จะโดยทางตรง หรือโดยทางอ้อมจากกิจกรรมนั้นก็ได้ อาจจะเป็นผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชน ทั้งทางด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง ในที่นี้ หมายถึง ผลกระทบจากการท่องเที่ยวทั้งด้านบวก และด้านลบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในบริเวณชุมชนตำบลสร้างคอม อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

ผลกระทบของการท่องเที่ยว หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลสร้างคอม อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

ผลกระทบต่อชุมชน หมายถึง ผลที่ตามมาจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายในชุมชน ตำบลสร้างคอม อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ในที่นี้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีสาเหตุมาจากการพัฒนาอ่างน้ำพานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อคนในชุมชน ซึ่งมองได้ 2 ลักษณะ คือ ก่อให้เกิดประโยชน์ และก่อให้เกิดปัญหา โดยการวิจัยครั้งนี้ จะเน้นศึกษาถึงผลกระทบ 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบด้านบวก หมายถึง ผลกระทบจากการท่องเที่ยว อันนำมาซึ่งการสร้างงาน สร้างอาชีพ ตลอดจนความสะอาดสงบ ความเจริญในด้านต่างๆ มาสู่ชุมชน

ผลกระทบด้านลบ หมายถึง ผลกระทบจากการท่องเที่ยว ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต โดยได้ก่อให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆ ต่อชุมชน

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลสร้างคอม อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ อ่างน้ำพาน สภาพภูมิทัศน์ที่มีความสวยงามและเป็นธรรมชาติ สภาพแวดล้อมที่มีลักษณะของรูปแบบชุมชนเดิม รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่รวมกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ร่วมกันในอาณาบริเวณชุมชนตำบลสร้างคอม อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

วิถีชีวิต หมายถึง การดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมืองของชุมชนในเขตชุมชนตำบลสร้างคอม อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

เศรษฐกิจ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมให้เกิดการผลิต การบริโภค และการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะก่อให้เกิดผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การสร้างสรรค์อาชีพ และการสร้างงาน การกระจายรายได้ การออม การยกมาตรฐานการครองชีพ การลดมลภาวะ การว่างงาน ค่าครองชีพ ราคาที่ดิน หนี้สิน การอพยพแรงงาน อันเกิดจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวล่องแพอ่างน้ำพาน ตำบลสร้างคอม อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

สังคม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนตำบลสร้างคอม อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการประกอบอาชีพ การสร้างสรรค์ความเจริญทางสังคม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัว การป้องกันการอพยพและย้ายถิ่น อาชญากรรม ระบบครอบครัว ความเชื่อ การศึกษา ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ การเมืองและการปกครอง การจัดระเบียบทางสังคม